



Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

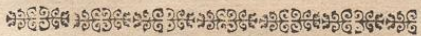
Homilia XII. Habita ad populum in basilica sancta Agnetis, in die natalis
ejus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

lit, postmodum verò inferni pœnas de malorum A
combustione narravit, atque in conclusione subjun-
xit: [Ideo omnis scriba doctus in regno calorum, simi-
lis est patrifamilias profertenti de thesauro suo nova &
vetera.] Ac si apertè diceretur: Ille in sancta Eccle-
sia doctus prædicator est, qui & nova scit proferre
de suavitate regni, & vetusta dicere de terrore sup-
plicij: ut vel pœnæ terreant, quos præmia non invi-
tant. Audiatur de regno quod amet, audiatur de suppli-
cio unusquisque quod timeat: ut torpentem animum
& terræ vehementer inhaerentem, si amor ad regnum
non trahit, vel timor minet. Ecce enim de gehennæ
expressione dicitur: [Ibi erit fletus & stridor den-
tium.] Sed quia præsentia gaudia sequuntur perpe-
tua lamenta, hic fratres charissimi vanam lætitiã
fugite, si illic flere formidatis. Nemo etenim potest
& hic gaudere cum sæculo, & illic regnare cum
Christo. Temporalis itaque lætitiæ fluxa restringite,
carnis voluptates edomate. Quidquid animo ex
præsenti sæculo aridet, ex consideratione æterni
ignis amarescat. Quidquid in mente pueriliter hila-
rescit, hoc disciplinæ juvenilis censura coëreat:
ut dum sponte temporalia fugitis, æterna gaudia sine
labore capiatis, præstante Domino nostro Jesu
Christo, &c.

Lectione sancti Evangelij secundum
Matthæum.

Cap. 25. a **I**N illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis
parabolam hanc: Simile est regnum cal-
lorum decem virginibus, qua accipientes
lampades suas, exierunt obviam sponso &
sponsæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ,
& quinque prudentes. Sed quinque fatuæ,
acceptis lampadibus non sumpserunt oleum
secum: prudentes autem acceperunt oleum
in vasis suis cum lampadibus. Moram au-
tem faciente sponso, dormitaverunt omnes,
& dormierunt. Media autem nocte clamor
factus est: Ecce sponsus venit, exite obviam
ei. Tunc surrexerunt omnes virginibus illa,
& ornaverunt lampades suas. Fatuæ autem
sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo
vestro, quia lampades nostræ extinguuntur.
Responderunt prudentes, dicentes: Ne fortè
non sufficiat nobis & vobis: ite potius ad
vendentes, & emite vobis. Dum autem
irent emere, venit sponsus: & qua parata
erant, intraverunt cum eo ad nuptias, &
clausa est janua. Novissime vero veniunt
& relique virginibus, dicentes: Domine Do-
mine, aperi nobis. At ille respondens, ait:
Amen dico vobis, nescio vos. Vigilate ita-
que, quia nescitis diem neque horam.



HOMILIA XII.

Habita ad populum in basilica sancta
Agneis, in die natalis eius.

Sæpe vos, fratres charissimi, admoneo prava
operafugere, mundi hujus inquinamenta devita-
re: sed hodierna sancti Evangelij lectione compellor
dicere, ut & bona quæ agitis, cum magna cau-
tela timeatis: ne per hoc quod à vobis rectum gerit-
ur, favor aut gratia humana requiratur: ne appe-
titus laudis subrepat, & quod foris ostenditur, in-
S. Greg. Tom. I.

tus à mercede vacuetur. Ecce enim Redemptoris
voce decem virginibus, & omnes dicuntur virginibus,
& tamen intra beatitudinis janua non omnes sunt
receptæ: quia earum quædam, dum de virginitate
sua gloriam foris expetunt, in vasis suis oleum ha-
bere noluerunt. Sed prius quærendum nobis est
quid sit regnum calorum, aut cur decem virginibus
comparetur, quæ etiam virginibus prudentes & fatuæ
dicantur. Dum enim calorum regnum constat quia
reproborum nullus ingreditur, etiam fatuis virgini-
bus cur simile esse perhibetur? Sed sciendum nobis
est, quòd sæpe in sacro eloquio regnum calorum
præsents temporis Ecclesia dicitur: De quo alio in
loco Dominus dicit: *Mittet filius hominis angelos* Mat. 13. a
suos, & colligent de regno ejus omnia scandala. Ne-
que enim in illo regno beatitudinis, in quo pax
suprema est, inveniri scandala poterunt quæ colligan-
tur. Et unde rursum dicitur: *Qui ergo solverit unum* Mat. 5.
de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines,
hic minimus vocabitur in regno calorum. Qui autem
fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno
calorum. Mandatum quippe solvit & docet, quando
hoc quisque voce prædicat, quod vivendo non im-
plet. Sed ad regnum æternæ beatitudinis pervenire
non valet, qui non vult opere implere quod docet.
Quomodo ergo in eo minimus vocabitur, qui ad
hoc nullo modo intrare permittitur? Quid itaque
per hanc sententiam, nisi præsentis Ecclesia regnum
calorum dicitur? In qua doctor qui mandatum sol-
verit, minimus vocatur: quia cuius vita despicitur,
restat ut ejus prædicatio contemnatur. In quinque
autem corporis sensibus unusquisque subsistit: gemi-
natus autem quinquarius denarium perficit. Et quia
ex utroque sexu fidelium multitudo colligitur, san-
cta Ecclesia decem virginibus similis esse denuncia-
tur. In qua quia mali cum bonis, & reprobi cum
electis admixti sunt, rectè similis virginibus pru-
dentibus & fatuis esse perhibetur. Sunt namque ple-
rique continentes, qui ab appetitu se exteriori cus-
todiunt; & spe ad interiora rapiuntur, carnem
macerant, & toto desiderio ad supernam patriam
anhelant, æterna præmia expetunt, pro laboribus
suis recipere laudes humanas nolunt. Hi nimirum
gloriam suam non in ore hominum ponunt, sed
intra conscientiam contegunt. Et sunt plerique, qui
corpus per abstinentiam affligunt, sed de ipsa sua
abstinentia humanos favores expetunt, doctrinæ
inserviunt, indigentibus multa largiuntur. Sed fatu-
æ profectò sunt virginibus, quia solam laudis tran-
sitoria ttributionem quærunt. Unde & apertè subdi-
tur: [*Quinque fatuæ acceptis lampadibus non sum-*
perunt oleum secum: prudentes autem acceperunt
oleum in vasis suis cum lampadibus.] Per oleum
quippe nitor gloriæ designatur: vascula autem, no-
stra sunt corda, in quibus ferimus cuncta quæ cogi-
tamus. Prudentes ergo oleum in vasis habent, quia
nitorem gloriæ intra conscientiam retinent; Paulo
attestante, qui ait: *Gloria nostra hac est, testimo-* 2. Cor. 1. e
nium conscientie nostræ. Fatuæ autem virginibus oleum
secum non sument, quia gloriam intra conscientiam
non habent, dum hanc ab ore proximorum
quærunt. Notandum verò, quòd omnes lampades
habent, sed omnes oleum non habent: quia ple-
rumque bona in se opera cum electis & reprobi ostendunt,
sed soli ad sponsum cum oleo veniunt, qui
de his quæ foris egerint, intus gloriam requirunt.
Unde per Psalmistam quoque de sancta electorum
Ecclesia dicitur: *Omnis gloria ejus filia regis ab-* Ps. 44. e
intus. [*Moram autem faciente sponso, dormita-*
verunt omnes, & dormierunt.] quia dum venire
judex ad extremum judicium differt, electi & re-
probi in mortis somno sopiuntur. Dormire etenim
mori est. Ante somnum verò dormire, est ante
mortem à salute languescere: quia per pondus ægri-
tudinis pervenitur ad somnum mortis. [*Media an-*
S S I C

tem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exire obviam ei. De adventu sponsi clamor in media nocte fit: quia sic dies iudicii subrepat, ut prævideri non valeat quando venit. Unde scriptum est: *Dies Domini sicut fur in nocte ita veniet.* Tunc omnes virgines surgunt: quia & electi & reprobi à somno suæ mortis excitantur. Lampades ornant: quia sua secum opera numerant, pro quibus æternam recipere beatitudinem expectant. Sed lampades fatuarum virginum extinguntur: quia earum opera, quæ clara hominibus foris apparuerant, in adventu iudicis intus obscurantur. Et à Deo retributionem non inveniunt; quia pro eis receperunt ab hominibus laudes, quas amaverunt. Quid est autem quod tunc à prudentibus oleum petunt, nisi quod in adventu iudicis cum se intus vacuas invenerint, testimonium foris quærunt? Ac si à sua fiducia deceptæ proximis dicant: Quia nos quasi sine opere repellere conspicitis, dicite de nostris operibus quid vidistis. Sed prudentes virgines respondent, dicentes: [*Ne forte non sufficiat nobis & vobis.*] In illo enim die (quod tamen de quibusdam in pace Ecclesiæ quiescentibus loquor) sibi metipsi testimonium uniuersumque vix sufficit; quanto minus & sibi & proximo? Unde & protinus per increpationem subdunt: [*Ita potius ad vendentes, & emite vobis.*] Venditores quippe olei, adulatorum sunt. Qui enim accepta qualibet gratia, vanis suis laudibus nitorem gloriæ offerunt, quasi oleum vendunt. De quo profectò oleo Psalmista dicit: *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Principale etenim nostrum, caput est. Appellatione autem capitis, ea quæ principatur corpori mens vocatur. Impinguat ergo caput oleum peccatoris, cum demulcet mentem favor adulantis, [*Sed dum irent emere, venit sponsus:*] quia cum vite suæ testimonium à proximis quærunt, iudex venit, qui non solum operum, sed & cordium testis est. [*Quæ autem parata erant, intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua.*] O si sapere in cordis palato possit, quid admirationis habet quod dicitur, [*Venit sponsus?*] quid dulcedinis: [*Intraverunt cum eo ad nuptias?*] quid amaritudinis: [*Et clausa est janua?*] Venit quippe ille qui adventu suo elementa concutit, in cuius conspectu cælum & terra contremiscit. Unde etiam per Prophetam dicit: *Adhuc semel, & ego movebo non solum terram, sed etiam cælum.* Ad cuius examen omne humanum genus deducitur. Cui ad vindictam malorum, remunerationemque bonorum, Angeli, Archangeli, Throni, Principatus, & Dominationes obsequuntur. Pensate fratres charissimi, ad conspectum tanti iudicis qui in illo die terror erit, quando jam in pæna remedium non erit: quæ illa confusio, cui reatu suo exigente continget in conventu omnium Angelorum hominumque erubescere: qui pavor, cum quem & tranquillam mens humana capere non valet, etiam iratum videre. Quem diem bene Prophetam intuens, ait: *Dies ira, dies illa, dies tribulationis & angustia, dies calamitatis & miseria, dies tenebrarum & caliginis, dies nebula & turbis, dies rubra & clangoris.* Pensate ergo, fratres charissimi, extremi diem iudicii super corda reproborum qua asperitate Prophetam vidit amatescere, quem tot appellationibus non valet explicare. Quanta verò tunc erit electorum lætitia, qui de eius merentur visione gaudere, de cuius conspectu vident & elementa omnia contremiscere; cum eo simul ad nuptias intrare? Qui & in sponsi nuptiis gaudent, & tamen ipsi sunt sponsa; quia in illo æterni regni thalamo visioni nostræ Deus conjungitur. Quæ scilicet visio nunquam jam in perpetuum ab amoris sui amplexibus evelletur. Tunc regni janua lugentibus claudetur, quæ modò quotidie pœnitentibus aperitur. Erat namque & tunc pœnitentia, sed fructuosa jam non erit: quia nequaquam tunc veniam invenit, qui modò

A apum veniæ tempus perdit. Hinc etenim Paulus dicit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.* Hinc Prophetam ait: *Quarite Dominum, dum inveniri potest: invocate eum, dum prope est.* Unde & easdem virgines fatuas invocantes Dominus non audit: quia interclusa regni janua, is qui nunc per exauditionem prope esse poterat, prope jam non erit. Nam subditur: [*Novissime veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine Domine aperi nobis. At ille respondens, ait: Amen dico vobis, nescio vos.*] Ibi jam à Deo non potest mereri quod petit, qui hic noluit audire quod iussit: qui tempus congruæ pœnitentiæ perdidit, frustra ante regni januam cum precibus venit. Hinc est enim quod per Salomonem Dominus dicit: *Pocari, & renuissis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: despersissis omne consilium meum, & increpationes meas neglexissis. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, quum vobis quod timebatis adveniret. Quum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tempestas ingruerit: quando venerit super vos iribulatio, & angustia: nunc invocabunt me, & non exaudiam; manè consurgent, & non invenient me.* Ecce aperiri clamant, & repulsionis suæ dolore compulsa, appellationem dominantis ingeminant, dicentes: [*Domine Domine aperi nobis.*] Preces offerunt, sed nesciuntur: quia tunc velut incognitos Dominus deserit, quos modò suos per vitam meritum non agnoscit. Ubi aptè quoque generalis ad discipulos exhortatio subinfertur, cum dicitur: [*Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.*] Quia post peccata Deus pœnitentiam suscipit, si licet quisque de præsentis sæculo quo tempore exiret, aliud tempus voluptatibus, atque aliud pœnitentiæ aptare potuisset. Sed qui pœnitenti veniam spondunt, peccanti diem crastinum non promittit. Semper ergo extremum diem debemus metueri, quem nunquam possumus prævidere. Ecce hunc ipsum diem, in quo loquimur, ad inducias conversionis accepimus, & tamen mala quæ fecimus, flere reculamur. Non solum commissa non plangimus, sed etiam quæ desceantur augemus. At si aliqua nos ægritudo corripit, si signa ægritudinis vicinam mortem denunciant, inducias vivendi quærimus, ut peccata nostra desceamus, & eas cum magno estu desiderij petimus, quas acceptas modò pro nihilo habemus.

Rem, fratres charissimi, refero, quam si intente audire vult charitas vestra, ex consideratione illius vehementer instruat. Quidam vir nobilis in Valeria provincia nomine Chrysaorius fuit, quem lingua rustica populus Chryserium vocabat: vir valde idoneus, sed tantum plenus vitiiis, quantum rebus: superbiâ tumidus, carnis suæ voluptatibus subditus, in acquirendis rebus, avaritiæ facibus accensus. Sed cum tot malis Dominus finem ponere decrevisset, sicut à religioso viro quodam, qui nunc superest, propinquo illius didici, corporis languore percussus est. Qui ad extremum veniens, eadem hora qua jam de corpore erat exiturus, apertis oculis vidit tetros & nigerrimos spiritus coram se assistere, & vehementer imminere, ut ad inferni claustra se raperent. Cœpit tremere, pallefcere, sudare, & magnis vocibus inducias petere, filiumque suum nomine Maximum, quem ipse jam monachus monachum vidi, nimis & turbatis clamoribus vocare, dicens: * Maxime curre, Maxime curre: nunquam tibi aliquid mali feci, in fidem tuam me suscipe. Turbatus mox Maximus adfuit, luggens & perstrepsens familia convenit. Eos autem, quos ille insistentes sibi graviter tolerabat, ipsi malignos spiritus videre non poterant: sed eorum præsentiam in confusione, in pallore ac tremore illius qui trahabatur, videbant. Pavore autem

1. Thes. 5. a

Ps. 140. b

Agg. 2. d

Soph. 1. c

Prov. 1. 4

L. 4. Dial. c. 38.

* In miss. non legitur bis

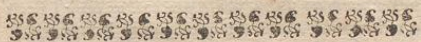
terra eorum imaginis, huc illucque vertebatur in lectulo jacebat in sinistro latere, aspectum eorum ferre non poterat: vertebatur ad parietem, ibi aderant. Cumque constrictus nimis relaxari se jam posse desperaret, cepit magnis vocibus clamare, dicens: Inducias vel usque mane, inducias vel usque mane. Sed cum hæc clamaret, in ipsi suis vocibus de habitaculo suæ carnis evulsus est. De quo nimirum constat, quia pro nobis ista non pro se viderit; ut ejus visio nobis proficiat, quos adhuc divina patientia longanimitè expectat. Nam illi retro spiritus ante mortem vidisse, & inducias petisse, quid profuit, qui eadem inducias quas petiit, non accepit? Nos ergo, fratres charissimi, nunc sollicitè ista cogitemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc queramus ad bene agendum vivere, cum jam compellimur de corpore exire. **B** Mementote quid Veritas dicat: *Orate ne fiat fuga vestra hieme vel sabbato.* Per Legis quippe mandatum, ambulare longius sabbato non licet: hiems quoque ad ambulandum impedimento est, quia gressus ambulantium torpor frigoris adstringit. **A**it ergo: *Orate ne fiat fuga vestra hieme vel sabbato.* Ac si aperte dicat: Videte ne tunc queratis peccata vestra fugere, quando jam non licet ambulare. Illud ergo tempus quo fugere non licet, modò debet cogitari dum licet. Illa hora nostri exitus est semper intuenda: ista Redemptoris nostri admonitio ante mentis oculos semper ponenda, qui ait: *[Vigilate itaque, quia nescitis diem neque horam.]*

Mat. 24.
Exod. 16.

Lectio sancti Evangelii secundum Lucam.

cap. 12. c

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis. *Sint lumbi vestri præcincti, & lucerna ardentè in manibus vestris. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur à nuptiis: ut cum venerit & pulsaverit, confestim aperiant ei. Beati servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quòd præcinget se, & faciet illos discumbere, & transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita invenerit, beati sunt servi illi. Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam. Ideo & vos estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis venit.*



HOMILIA XIII.

Habita ad populum in basilica beati Felicis martyris, in die natalis ejus.

Sancti Evangelii, fratres charissimi, aperta vobis est lectio recitata. Sed ne aliquibus ipsa ejus planities alta fortasse videatur, eam sub brevitate transcurramus, quatenus ejus expositio ita nescientibus fiat cognita, ut tamen scientibus non sit onerosa. Quia viris luxuria in lumbis sit, feminis in umbilico, testatur Dominus, qui de diabolo ad beatum Job loquitur, dicens: *Virius ejus in lumbis ejus, & fortitudo illius in umbilico ventris ejus.* A principali igitur sexu, lumborum nomine luxuria des-

Job 40. a

S. Greg. Tom. I.

Agnatur, cum Dominus dicit: *[Sint lumbi vestri præcincti.]* Lumbos enim præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus. Sed quia minus est mala non agere, nisi etiam quisque studeat & bonis operibus insudare, protinus additur: *[Et lucerna ardentè in manibus vestris.]* Lucernas quippe ardentè in manibus tenemus, cum per bona opera proximis nostris lucis exempla monstramus. De quibus profectò operibus Dominus dicit: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* Duo autem sunt quæ jubentur, & lumbos restringere, & lucernas tenere: ut & munditia sit castitatis in corpore, & lumen veritatis in operatione. Redemptori etenim nostro unum sine altero placere nequaquam potest: si aut is qui bona agit, adhuc luxuriæ inquinamenta non deserit: aut is qui castitate præcinet, necdum se per bona opera exercet. Nec castitas ergo magna est sine bono opere, nec opus bonum est aliquid sine castitate. Sed & si utrumque agitur, restat ut quisquis ille est, spe ad supernam patriam tendat, & nequaquam se à vitiis pro mundi hujus honestate contineat. Qui etsi quædam bona aliquando pro honestate inchoat, in ejus tamen intentione non debet permanere, nec per bona opera presentis mundi gloriam querere, sed totam spem in Redemptoris sui adventum constituat. Unde & protinus subditur: *[Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertatur à nuptiis.]* Ad nuptias quippe Dominus abiit, quia resurgens à mortuis, ascendens in caelum, supernam sibi Angelorum multitudinem novus homo copulavit. Qui tunc revertitur, cum nobis jam per judicium manifestatur. Bene autem de servis expectantibus subditur: *[Ut cum venerit & pulsaverit, confestim aperiant ei.]* Venit quippe Dominus, cum ad judicium properat: pulsat verò, cum jam per ægritudinis molestias esse mortem vicinam designat. Cui confestim aperimus, si hunc cum amore suscipimus. Aperire enim judici pulsanti non vult, qui exire de corpore trepidat, & videre eum, quem contempnisset se meminit, judicem formidat. Qui autem de sua spe & operatione securus est, pulsanti confestim aperit, quia lætus judicem sustinet: & cum tempus propinque mortis advenit, de gloria retributionis hilarescit. Unde & protinus subditur: *[Beati sunt servi illi, quos cum venerit dominus, invenerit vigilantes.]* Vigilat, qui ad aspectum veri luminis mentis oculos apertos tenet: vigilat, qui servat operando quod credit: vigilat, qui à se torporis & negligentia tenebras repellit. Hinc etenim Paulus dicit: *Evigilate justi, & nolite peccare.* Hinc rursus ait: *Hora est jam nos de somno surgere.* Sed veniens dominus, quid servis vigilantibus exhibeat, audiamus: *[Amen dico vobis, quòd præcinget se, & faciet eos discumbere, & transiens ministrabit illis.]* Præcinget se, id est, ad retributionem præparabit: & faciet illos discumbere, id est, æterna quiete refoveri. Discumbere quippe nostrum, in regno quiescere est. Unde rursus Dominus dicit: *Venient & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob.* Transiens autem Dominus ministrat; quia lucis suæ illustratione nos satiatur. Transite verò dictum est, cum de judicio ad regnum redit. Vel certè Dominus nobis post judicium transit: quia ab humanitatis forma in divinitatis suæ contemplationem nos elevat. Et transire ejus, est in claritatis suæ speculationem nos ducere, cum eum quem in humanitate in judicio cernimus, etiam in divinitate post judicium videmus. Ad judicium quippe veniens, in forma servi omnibus apparet, quia scriptum est: *Videbunt in quem transfixerunt.* Sed cum reprobi in supplicium corruunt, justi ad claritatis ejus gloriam pertrahuntur, sicut scriptum est:

Mat. 5. b
Basilius in
Ps. 3. Aug.
Pr. 2. de ser.
Domini in
monte.

1. Cor. 15.
Rom. 13.

Idem. Reg.
c. 14.
Mat. 8.

Joan. 19. f

S S S S ij